

Ένα μουσικο-ιστορικό χρονικό για την Κωνσταντινούπολη

/ [Πεμπτούσία](#)

Image not found or type unknown

Μια εκδήλωση που συνδυάζει τη μουσικολογική έρευνα με τη μουσικοεκπαιδευτική και καλλιτεχνική πράξη διοργανώνουν το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, σε συνεργασία με τη Σχολή Βυζαντινής Μουσικής «Ιωσήφ ο Υμνογράφος» της Ι.Μ. Νεαπόλεως & Σταυρουπόλεως με τίτλο: **«Κωνσταντινούπολη από τη γέννηση ως την Άλωση: Ένα μουσικο-ιστορικό χρονικό».**

Το Α΄ μέρος της εκδήλωσης σκιαγραφεί την ιστορία της Ανατολικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας από την ίδρυση της Κωνσταντινούπολης (324) ως την Άλωση της

(29 Μαΐου 1453), με αναφορά σε κορυφαία πρόσωπα, σε καθοριστικής σημασίας γεγονότα και στα μουσικοποιητικά έργα που αποτελούν σταθμό στην ιστορία του βυζαντινού μουσικού πολιτισμού (π.χ. κομμάτια Αγ. Ιουστινιανού Α΄, Αγ. Ρωμανού του Μελωδού, αποσπάσματα Ακαθίστου, Κωνσταντίνου Ζ΄ Πορφυρογέννητου, Θεοδώρου Β΄ Λάσκαρη κ.ά.).

Το Α΄ μέρος της εκδήλωσης συνεχίζει με τραγούδια της εξωτερικής μουσικής που απηχούν το ιστορικό γεγονός της Άλωσης που τεκμηριώνουν την μετεξέλιξη της βυζαντινής μουσικής κληρονομιάς μέχρι της μέρες μας.

Συμμετέχουν τα εξής σχήματα: η «Ομάδα Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής» και ο «Βυζαντινός Χορός» του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με υπεύθυνη τη Μαρία Αλεξάνδρου, επίκουρη καθηγήτρια του Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ., η Σχολή Βυζαντινής Μουσικής της Ι.Μ. Νεαπόλεως & Σταυρουπόλεως «Ιωσήφ ο Υμνογράφος», με διευθυντή το Δήμο Παπατζαλάκη, υποψήφιο διδάκτορα του Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ., ο Αρχιμανδρίτης Νεκτάριος Πάρης, επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, και ο π. Λάζαρος Καρανδρέας, καθηγητής της Σχολής Βυζαντινής Μουσικής «Ιωσήφ ο Υμνογράφος» της Ι.Μ. Νεαπόλεως & Σταυρουπόλεως, καθώς και το μουσικό σχήμα «Σεβδαλίμ Αμάν».

Το δεύτερο μέρος της εκδήλωσης περιέχει δρώμενο με ελληνικά δημοτικά τραγούδια που αναφέρονται στην Άλωση, στη ξενιτιά, στο καλοκαίρι και στην αγάπη, συλλεγμένα από της περιοχές της Χαλκιδικής, Θράκης και Ανατολικής Ρωμυλίας, σε εκτέλεση του περίφημου σχήματος «Μουσικό Πολύτροπο», υπό την εποπτεία, διδασκαλία και καλλιτεχνική επιμέλεια του κ. Ιωάννη Καϊμάκη, αναπληρωτή καθηγητή του Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ.

Η εκδήλωση θα λάβει χώρα την Πέμπτη, 29 Μαΐου, ώρα 19:30, στο Δημοτικό Θέατρο Νεαπόλεως (πρώην Δημαρχείο, περιοχή Στρεμπενιώτη), Θεσσαλονίκη.

Το πρόγραμμα έχει ως εξής:

Α΄ Μέρος

- Εισαγωγή: Ταξίμια στο κανονάκι: Χαρίκλεια Κοτσακιάχιδου
- «Χριστὸς ἀνέστη», ήχος πλ. α΄, παλαιοχριστιανικό τροπάριο, από: Γρηγόριος Στάθης, Μορφές και μορφές (Αθήνα, 2011).
- «Νέος γέγονας Δαυὶδ τοῖς τρόποις», ήχος γ΄, καταγραφή Δήμου Παπατζαλάκη.
- «Ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ», ήχος β΄, ποίημα Αγ. Ιουστινιανού,

μέλος από: Κωνσταντίνος Πρίγγος, Άρχων Πρωτοψάλτης της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, Θεία Λειτουργία, επιμ. Γ. Κωνσταντίνου (Αθήνα, 2010).

- «Ἡ Παρθένος σήμερον», ήχος γ´ παραμεσάζων, Αγ. Ρωμανού του Μελωδού, από: Πέτρος Πελοποννήσιος, Ειρμολόγιον αργόν, χφο I.M. Κουτλουμουσίου 422, τέλη 18ου αι. (χρονολόγηση: Γρ. Στάθης).
- «Τῆ Ὑπερμάχῳ», ήχος πλ. δ´, προοίμιο του Ακαθίστου Ὑμνου, αρχή της ανώνυμης μελισματικής μελοποίησης στο ψαλτικό στυλ, από το χφο Ashburnhamensis L 64, έτ. 1286, Κρυπτοφέρρη (έκδοση C. Høeg, Monumenta Musicae Byzantinae 4, Κοπεγχάγη, 1956), μετροφωνική δομή.
- «Τῆ Ὑπερμάχῳ», ήχος πλ. δ´, πρώτη περίοδος του αρχαίου μέλους, από: Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, Ταμείον Ἀνθολογίας (Κωνσταντινούπολη, 1836).
- «Ἀνοίξω τὸ στόμα μου - Ῥόδον τὸ ἀμάραντον», ήχος δ´ (λέγετος), αποσπάσματα από τον Κανόνα του Ακαθίστου, ωδή α´, ποίημα Αγ. Ιωάννου του Δαμασκηνού (ειρμός) και του Αγ. Ιωσήφ του Ὑμνογράφου (τροπάριο), σε μέλος Πέτρου Βυζαντίου, από: χφο EBE 964 (ειρμός) και προσαρμογή Παύλου Χατζηπαπά (τροπάριο).
- «Ῥόδον τὸ ἀμάραντον», ήχος δ´, καλοφωνικός ειρμός Μπαλασίου Ιερέως, σε εξήγηση Γρηγορίου Πρωτοψάλτου, Είρμολόγιον καλοφωνικόν (Κωνσταντινούπολη, 1835). Ψέλνει ο Αρχιμανδρίτης Νεκτάριος Πάρης.
- «Τοῖς μαθηταῖς συνέλθωμεν», ήχος β´, αναστάσιμο εξαποστειλάριο, ποίημα Κωνσταντίνου Ζ´ Πορφυρογέννητου, σε δεκαπεντασύλλαβους στίχους, μέλος από: Πέτρος Πελοποννήσιος, Ἀναστασιματάριον (Βουκουρέστι, 1820).
- «Συγχάρητε ἡμῖν», ήχος πλ. β´, δοξαστικό του Αρχαγγέλου Μιχαήλ, ποίημα Ανατολίου, μέλος: Πέτρος Πελοποννήσιος, Δοξαστάριον (Βουκουρέστι, 1820).
- «Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτής», ήχος δ´, απολυτίκιο Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου του Τροπαιοφόρου, μέλος σε καταγραφή Δήμου Παπατζαλάκη.
- «Τῶν λυπηρῶν ἐπαγωγαί - Πρὸς τίνα καταφεύγω», ήχος πλ. δ´ τρίφωνος, ειρμοί α´ και θ´ ωδής του Μεγάλου Παρακλητικού Κανόνα, ποίημα Θεοδώρου Β´ Λάσκαρη, μέλος Πέτρου Λαμπαδαρίου-Ιωάννου Πρωτοψάλτου, επιμ. Γ. Ζαρκαντζά (Σχολή Βυζ. Μουσικής I.M. Σερρών και Νιγρίτης, 1995).
- «Ὁρθοδοξίας ὁ φωστήρ», ήχος πλ. δ´ τρίφωνος, απολυτίκιο Αγ. Γρηγορίου Παλαμά, από: I. Καστρινάκης, Αυτόμελα (Χανιά, 2008).
- «Τῷ «Ὑπερμάχῳ», ήχος πλ. δ´, κοντάκιο από τη Μεγάλη Εβδομάδα του Αγίου Δημητρίου, προσόμοιο προς το «Τῆ «Ὑπερμάχῳ», ποίημα Ιωάννου Σταυρακίου, μέλος από Μουσικό Πανδέκτη, τ. Γ´ (Αθήνα, 2005).
- «Γιατί πουλίμ δὲν κελαϊδεῖς;», θρήνος της Ἄλωσης, από την παράδοση της Θράκης, καταγραφή Χρόνη Αηδονίδη. Τραγούδι: π. Λάζαρος Καρανδρέας.
- «Μοναχογιὸς ὁ Κωνσταντής», παραδοσιακό τραγούδι της Ανατολικής Ρωμυλίας, με το μουσικό σχήμα «Σεβδαλίμ Αμάν».
- «Τ´ ἀηδόνια τῆς Ἀνατολῆς», τραγούδι σε ήχο α´, από το χφο I.M. Ιβήρων 1203

(17ος αι.), σε μεταγραφή Δέσποινας Μαζαράκη

- «Τ' ἀηδόνια τῆς Ἀνατολῆς», το ίδιο τραγούδι σε αργή εξήγηση του Θωμά Αποστολόπουλου, τον οποίο και ευχαριστούμε. Τραγούδι: Δημοσθένης Σπανουδάκης, ΑποστολίαΓοργολίτσα.

• **Μέρος Β΄**

- «Μουσικό Πολύτροπο»
- «Τρεις καλόγεροι Κρητικοί» (Χαλκιδική, τραγούδι της Άλωσης)
- «Ρωμανία» (τραγούδι της Άλωσης)
- Οργανικό: διπλή φλογιέρα
- «Μάνα, αργυρό κλωντήρι» (Χαλκιδική)
- «Αφήνω γειά» (Χαλκιδικής)
- «Άσπρο τριαντάφυλλο» (Χαλκιδικής)
- «Ανάθιμά σι ξινιτιά» (Ανατολική Ρωμυλία)
- «Πέρδικα» (Θράκη)
- «Φέτος το καλοκαιράκι» (Θράκη)